

Nedělní úvaha (kázání) na text biblické knihy Genesis

Záchrana Lota (2.část)

Vtom ti muži vlastníma rukama vtáhli Lota k sobě do domu a zavřeli dveře. Ale muže, kteří byli u vchodu do domu, malé i velké, ranili slepotou, takže nebyli schopni nalézt vchod. Tu řekli ti muži Lotovi: „Máš-li zde ještě někoho, zetě, syny, dcery, všechny, kteří v tomto městě patří k tobě, vyveď je z tohoto místa. My přinášíme tomuto místu zkázu, protože křik z něho je před Hospodinem tak velký, že nás Hospodin poslal, abychom je zničili.“ Lot tedy vyšel a promluvil ke svým zetům, kteří si měli vzít jeho dcery. Řekl jim: „Vyděte hned z tohoto místa, poněvadž Hospodin chystá tomuto městu zkázu.“ Ale zetům to připadalo, jako by žertoval. Když vzešla jitřenka, nutili poslové Lota: „Ihned vezmi svou ženu a obě dcery, které tu máš, abys pro nepravost města nezahynul.“ Ale on váhal. Ti muži ho tedy uchopili za ruku, i jeho ženu a obě dcery – to shovívavost Hospodinova byla s ním –, vyvedli ho a dovolili mu odpočinout až za městem. Když je Hospodin vyváděl ven, řekl: „Uteč, jde ti o život. Neohlížej se zpět a v celém tomto okrsku se nezastavuj. Uteč na horu, abys nezahynul.“ Lot jim však odvětil: „Ne tak prosím, Panovníku. Hle, tvůj služebník našel u tebe milost. Prokazuješ mi velké milosrdenství, že mě chceš zachovat při životě. Já však nemohu na tu horu utéci, aby mě nepostihlo něco zlého a abych nezemřel. Hle, tamto město je blízko, tam bych se mohl utéci, je jen maličké. Smím tam utéci? Což není opravdu maličké? Tak zůstanu naživu.“ I řekl mu: „Vyhovím ti i v této věci; město, o kterém mluvíš, nepodvrátím. Uteč tam rychle, neboť nemohu nic učinit, dokud tam nevejdeš.“ Proto bylo to město nazváno Sóar (to je Maličké). Slunce vycházelo nad zemí, když Lot vešel do Sóaru. Hospodin začal chrlit na Sodomu a Gomoru siru a oheň; od Hospodina z nebe to bylo. Tak podvrátil ta města i celý okrsek a zničil všechny obyvatele měst, i co rostlo na rolích. Lotova žena šla vzadu, ohlédla se a proměnila se v solný sloup. Za časného jitra se Abraham vrátil k místu, kde stál před Hospodinem. Vyhlížel směrem k Sodomě a Gomorě a spatřil, jak po celé krajině toho okrsku vystupuje ze země dým jako dým z hutě. Ale Bůh, když vyhlazoval města toho okrsku, pamatoval na Abrahama: poslal Lota pryč ze středu zkázy, když vyvracel města, v nichž se Lot usadil.

(Bible, kniha Genesis, 19. kapitola)

The Destruction of Sodom and Gomorrah (1852), John Martin, Laing Art Gallery, Newcastle upon Tyne

Vhodné je doplnit tento text četbou Ezechieleova proroctví (16,49-50).

Vraťme se opět do Sodomy přede dveře Lotova domu. Lota jsme opustili ve chvíli, kdy sám, obklíčen davem sodomských mužů, chrání své hosty, posly Hospodinovy. Už jsme si říkali, že agresi Sodomských rozpoutala nejspíš pouhá odlišnost a jinakost neznámých cizinců. Ti "pánbíčkáři", jak si je dost možná pojmenovali, jim nebyli pochuti. Představovali jiný svět, svět víry a hledání vůle Hospodinovy, svět sodomským tak velmi vzdálený. Oni byli zvyklí naplňovat svoji vůli, dělat pouze to, co jim přinášelo ještě více bohatství, zdraví či zábavy. Provokovalo je, že někdo nemyslí tak jako oni. Byli přece výkvět civilizace, jejich prosperita, v úrodné a zavlažované nížině nezávislá na dešti a dalších nahodilostech, dodávala jim pocit falešné jistoty. Jejich město bylo přece tak dokonalé. Oni nepotřebují od nikoho poučovat; oni se nepotřebují modlit či někomu děkovat.

O to více je překvapilo a rozběsnilo jednání Lotovo. Ten "přivandrovalec", jak jej nazvali, se bezostyšně a veřejně vítá s těmi jinověrci, zve je do svého domu, ba co víc, chrání je a odmítá vydat. Chtěli jim dát na pamětnou, ponížit je, sexuálně zneužít, ztrestat je za jejich jinakost. A ten, kterého milostivě trpěli mezi sebou, si dovoluje jim v tom bránit! Dovoluje si hájit svou víru, svého Boha, své souvěrce. Dav se sápe po Lotovi, chce jej potrestat a ponížit, chce to nyní mnohem víc, než snad ještě před chvílí toužil ublížit dvěma cizincům. Protože tenhle Lot tu s nimi bydlel, užíval jejich prosperity, a teď si dovoluje se odlišovat.

Lot se v nejkritičtější chvíli vůbec nedovolává morálky. Nekáže o hříšnosti a zkaženosti. Ani příběhu podsouvaná homosexualita, či sexualita vůbec, není tématem Lotovy promluvy. Lot žádá právo a spravedlnost, dodržování sodomských zákonů. Právo azylu je přece platným zákonem i v sodomské civilizaci. Lot apeluje marně. Proti davové xenofobii nemá nejmenší naději. Biblický text tu nemluví proti homosexuální menšině, ale proti agresivní většině. Lot se v něm odmítá řídit většinovým míněním. Je přece jen pořád věřícím člověkem, řídí se vůlí Boží, zodpovídat se bude přece i někomu jinému než jen svým sousedům. Statečný Lot.

Již mnohem dříve jsme četli, že Bůh se rozhodl ztrestat sodomskou civilizaci. Její vinou nebyla sexuální nevázanost, ta byla spíše průvodním jevem. Její vinou byl křik utištěných a ponížených; byť jejich volání dorazilo až do nebeských výšin, sodomské nechávalo lhostejně klidné. Vinou sodomských *byla pýcha, sytost chleba a sebejistý klid*, jak to formuluje prorok Ezechiel. Přesto se svým trestem Hospodin váhá. Vyprávěli jsme si, jak se o věci radí se svým přítelem Abrahamem, jak si přeje, aby se našlo alespoň 10 spravedlivých, jinak smýšlejících sodomských. Přeje si tak moc, aby to nebyla pravda! Namísto arogantního soudce máme tu Boha, který sestupuje do jámy sodomské, jde se přesvědčit, dát lidem šanci. Dočká se agresivního davu, který jej touží ponížit, zesměšnit a možná i

zabít. Jinak smýšlející je tu jen jeden. Lot stojí a vlastním tělem brání svého Boha. Ostatním jsou řeči o Bohu či Boží vůli k smíchu. Jen jeden bere tu Hospodina vážně. Ale i jeden stojí Hospodinu za záchranu. Boží sestoupení, Boží cesta do Sodomy nebyla zbytečná.

Následuje děj, dech beroucí akční útěk, thriller plný zvratů a překvapení. Slepota je prvním znakem zkázy (nejen) sodomské společnosti. Následně nikoli Lot zachraňuje své hosty, ale Lotovi hosté zachraňují Lota. Takřka na poslední chvíli jej vyvádějí z města. Lot totiž přes veškerou akci i napětí noci, kdy jen tak tak unikl lynči, s odchodem váhá. Vybral si přece kdysi tuto prosperující sodomskou civilizaci z důvodů čistě zistných. Byl to, čemu se dnes říká ekonomický imigrant. Svého strýce Abrahama opustil uprostřed neúrodných a nehostinných hor a blaženě si užíval civilizačních jistot. A nyní by se toho měl všeho vzdát? Při vši své statečné víře je náhle i Lot slepý, má klapky na očích. jedna věc je věřit a druhá věc vzdát se pro víru hmotných jistot. Před chvílí málem přišel o život a nyní váhá. "Však se to nějak urovná, nebude provokovat, zůstane, na celou věc se zapomene..." Lotovi se stane to, co se stává všem, kdo se kvůli přesvědčení mají vzdát dobrého bydla. Lot měl odvahu zastat se svého Boha, rozejít se kvůli němu s důvěrně známým světem už ale nemá. Váhá, tak jako v předzvěsti koncentračních táborů váhalo mnoho předválečných Židů, váhá navzdory právě prožitému útoku na vlastní život. Říká se, že po bitvě je každý generál, nyní je ale před bitvou, Lot tu stojí, má opustit svůj dům, svůj podnik... "Třeba to nebude tak zlé", říká si. Bude. Bůh jej bere za ruku a táhne jej z města. Protože Bůh na své věrné pamatuje. Přichází do tohoto světa, aby je zachránil.

Lidé se často ptají na Lotovu ženu. Proč se změnila v sloup? Proč se neměla ohlížet zpět?? S dětmi jsme si kdysi vyprávěli v této souvislosti příběh o útěku hebrejských otroků z Egypta. Jak podobné jsou si egyptská a sodomská civilizace! Také Hebrejové, ledva nabyli svobody, začali se ohlížet zpět, litovali údajných hrců plných masa zanechaných v egyptském vězení, místě jejich bezútešné otročiny. Nemá smysl ohlížet se zpět, nostalgicky vzpomínat na údajný dobrý život v dobách nesvobody. To pak člověk ustne, zůstane stát jako solný sloup, nejde ani zpět ani dopředu. Jen nostalgicky vzpomíná, lže sám sobě do kapsy, nadává a zakrňuje. V Jordánském úvale je prý mnoho solných sloupů. Asi nejen tam.

Nemá smysl se vyžívat ve fantazijních líčeních zkázy Sodomy. Bible to ostatně učiní jednou větou. Oheň a síra. A konec. Zanikne celá civilizace, tento příběh není příběhem jednoho města. Sodoma, Gomora a snad i další stejně smýšlející města zaniknou navzdory své pyšné architektuře, civilizačním výtvarným, úrovni školství či zdravotnictví. Věřící Lot je zachráněn. Už se však nikdy své civilizační závislosti nevzdá. Nechce se vrátit do nejistoty. Nevrátí se k Abrahamovi a lidu víry, vybere

si malé město, které je snad natolik malé, aby jej svým příkladem přece jen trochu změnil a snad i zachránil. Lotův příběh je zakončen poněkud smutně. Lot nedokáže vyměnit svazující civilizační jistoty za svobodný život v ekonomické nejistotě.

Příběh jedné pyšné civilizace končí. Nemá smysl hledat historickou Sodomu kdesi v poušti, nemá smysl dokazovat či vyvracet pravdivost biblické výpovědi archeologickými vykopávkami. Je potřeba si položit otázku. Kde jsme v tom příběhu Sodomy a Gomory my? Přeji vám, abyste se v tomto příběhu nacházeli jako Abraham na hoře, třeba v neúrodných kopcích, třeba ve hmotné nejistotě, ale v rozmluvě s milosrdným Hospodinem, v Boží blízkosti.

V Lysé nad Labem 25. neděli v mezidobí 2018

Ježíšovo doplnění

Jako bylo za dnů Noe, tak bude i za dnů Syna člověka: Jedli, pili, ženili se a vdávaly až do dne, kdy Noe vešel do korábu, a přišla potopa a zahubila všechny. Stejně tak bylo za dnů Lotových: Jedli, pili, kupovali, prodávali, sázeli a stavěli; v ten den, kdy Lot vyšel ze Sodomy, spustil se oheň a síra z nebe a zahubil všechny. Právě tak bude v den, kdy se zjeví Syn člověka. Kdo bude v onen den na střeše, ale věci bude mít v domě, ať nesestupuje, aby si je vzal; a stejně tak kdo bude na poli, ať se nevrací zpět. Vzpomeňte na Lotovu ženu! Kdo by usiloval svůj život zachovat, ztratí jej, a kdo jej ztratí, zachová jej. (L 17,26-33)